

TIMÁR GÁBOR

Kataszteri területet magyar lakosságért

Meghiúsult csereügylet a magyar–jugoszláv határmegállapítás során

A magyar–délszláv határhelyzet a trianoni szerződés életbe lépéséig

A trianoni békeszerződés 1920. június 4-i aláírása nem jelentette annak azonnali hatályba lépését. A szerződés rendelkezései értelmében mind a magyar törvényhozásnak, mind az aláíró antant főhatalmak közül legalább háromnak ratifikálnia kellett azt, és az ezt megerősítő nyilatkozatokat Párizsban letétbe kellett helyezni. Ez a folyamat 1921. július 26-án zárult le, a békeszerződés ekkortól hatályos, eddig a pillanatig állt fenn a hadiállapot az aláírók között.

A magyar–délszláv határ keleti részén, a teljes leendő határ bő kétharmadán (Barcstól a leendő magyar–román–délszláv hármashatárpontig) az 1918. november 13-án Belgrádban megkötött magyar–antant fegyverszüneti megállapodás értelmében fennálló fegyverszüneti vonal működött határként.¹ Ez a vonal a Maros középvezetékén és Szegeden át húzódva a trianoni határvonalától északra haladt. Lényegében a Szabadka–Baja–Bátaszék–Pécs–Barcs vasútvonal még szerb fennhatóság alatt volt, a demarkációs vonal ettől valamivel északabbra húzódott. Barcstól nyugatra nagyjából a leendő határt követte a délszláv megszállás vonala, azonban helyenként és időnként azon túlterjeszkedett. 1921 augusztusában, a trianoni szerződés életbe lépésekor a délszláv katonaság visszavonult nagyjából a szerződéses határra, azonban nyugaton a korábbi megszállási vonal fenntartásával bent maradtak Szomoróc és Szentistvánlak településeken; ezek közül az elsőt a szerződés nevesítetten Magyarországnak

ítélte, a másik pedig nem szerepelt abban. Az így előálló új demarkációs vonal az, amelyhez képest a határmegállapítás során történt változások egyenlege számítható, és amely magyar vagy délszláv „területi nyereségként” értelmezhető a folyamatban.

A magyar–délszláv határmegállapítás folyamata

A határmegállapító bizottságok (= HMB-k) a békeszerződésekben csak igen vázlatosan leírt új határvonalak tényleges terepi kijelölésére hivatott szervezetek voltak. A trianoni békeszerződés 29. cikke általánosságban, 43. cikke pedig a Szerb-Horvát-Szlovén Állam (= délszláv állam) irányában határozta meg a HMB felállítását. A bizottságba a két érintett állam egy-egy szavazati jogú képviselőt küldött, az antant főhatalmak közül pedig Nagy-Britannia, Franciaország, Olaszország és Japán küldött ún. „nem érdekelt” biztosokat, akik országuként egy szavazattal rendelkeztek.² Az Egyesült Államok a békerendezésből kilépett, a trianoni szerződést nem is ratifikálta, így a HMB-be sem delegált biztost.

A bizottság elnöke a brit David Cree alezredes volt, Franciaországot Maurice Marminia alezredes, Olaszországot Giovanni Valvassori vezérkari ezredes, Japánt pedig Heisuke Yanagawa alezredes képviselte. A magyar határbiztos Vassel Károly vezérkari ezredes, a délszláv pedig Vojin Čolak-Antić ezredes volt. A bizottság 1921. nyári megalakulása után 1924 júliusáig működött. A politikai határmegállapítás, vagyis a határvonalról szó-

1 A fegyverszüneti vonal pontos futásával kapcsolatban: TIMÁR GÁBOR: A jugoszláv határ kialakulása. *Trianon 100 Blog*, 2020. július 17. (<https://trianon100.hu/blog-cikk/a-jugoszlav-hatar-kialakulasa>, elérés ideje: 2023. 05. 01.).

2 Részletesen: SUBA JÁNOS: Magyarország trianoni határainak kitzűzése. *Magyar Rendészet*, 21. (2021) 1:217–231.

ló érdemi döntés azonban 1922 végéig gyakorlatilag lezárult, ezt követően már csak a határvonal kialakításának műszaki munkálatait: a határjelek elhelyezését, a határtérképek és a határleírások elkészítését felügyelte a bizottság. A HMB működése felett az antant Párizsban működő delegátusaiból álló és a mindenkor francia külügyminiszter által elnökölt Nagykövetek Tanácsa gyakorolta az operatív felügyeletet.

A Nagykövetek Tanácsa a Párizs-környéki békék által felállított valamennyi HMB számára kötelező Általános Utasításokat, illetve a kizárólag a magyar határokon működő HMB-k számára útmutatást adó Pótutasításokat adott ki a határmegállapító tevékenység alapelveként.³ Ez utóbbiakra azért volt szükség, mert Alexandre Millerand francia miniszterelnök még a trianoni béke aláírása előtt ún. Kísérőlevelet (Lettre d’Envoi) bocsátott közre, amelyben annak lehetőségét említette, hogy a békeszerződés igazságtalanságait a határmegállapítás folyamatában korrigálni lehet. A Kísérőlevél ennek jogi folyamatát csak nagy vonalakban említi: *„De majd, ha a határbizottságok megkezdték munkájukat, ha úgy vélik, hogy a szerződés intézkedései, mint fentebb mondtuk, valahol igazságtalanok, s hogy ennek az igazságtalanságnak orvoslása közérdek, módjukban lesz erről jelentést tenni a Nemzetek Szövetsége Tanácsának. Ebben az esetben a Szövetséges és Társult Hatalmak hozzájárulnak, hogy ha az egyik érdekelt fél kéri, a Szövetség Tanácsa felajánlhassa jó szolgálatait abból a célból, hogy az eredeti határt, ugyanazon feltételek mellett, békés úton megváltoztassa ott, ahol annak megváltozta-*

tását valamelyik határbizottság kívánatosnak mondja.”⁴

Összefoglalva: a határmódosítás akkor lehetséges, ha

1. a HMB többsége azt javasolja;
2. legalább az egyik érintett fél azt kéri;
3. azt a Nemzetek Szövetsége (Népszövetség) Tanácsa békés úton jóváhagyja.

A fenti alapon történt a magyar–osztrák határ Pinka-völgyi korrekciója és a magyar–csehszlovák határ somoskőújfalu–somoskői kiigazítása is. A magyar–román HMB is döntött a határ kisebb, négy települést és egy vasútállomást érintő korrekciójáról, azonban ezt egyik érintett fél sem kérte formálisan, ami legalábbis magyar részről kapitális hibának értelmezhető.⁵ A magyar–délszláv HMB a Lendva-vidéken fogalmazott meg határkorrekciós javaslatot; ennek sorsát és a HMB egyéb vitáinak kontextusába helyezését alább ismertetem.

A javaslatot a Nagykövetek Tanácsa útján kellett a Népszövetség elé terjeszteni. A tanács egyes, kisebb jelentőségű esetekben maga is elutasította a javaslatot, illetve az említett román–magyar esetben a tanács levelezett az érintett kormányokkal a mediáció ügyében. És ebben az esetben is a tanács volt az, amely az ügy elhúzódása és a népszövetségi referens bizonytalankodó jelentése után lezárta az ügyet és kitarított a trianoni határvonal mellett.

A magyar–délszláv HMB által végzett politikai határmegállapítás folyamatát a magyar biztos összefoglaló jelentésében írta le.⁶ A bizottság brit elnöke a brit földrajzi társaság folyóiratában közölt cikket a munkáról.⁷ A japán határbiztos tevékenységéről egy szlovén szakmunka is elérhető.⁸

3 VASSEL KÁROLY: *A déli végek elhatárolása a trianoni szerződés szerint a magyar–jugoszláv határrendező bizottság által.* Vassel Károly m. kir. vezérkari tiszteletbeli ezredes, a magyar kormány meghatalmazottjának összefoglaló bizalmas jellegű jelentése. Szeged, 1922 (= VASSEL 1922). 11–13.

4 VASSEL, 1922. 8–11.

5 TIMÁR GÁBOR: *A román–magyar politikai határmegállapítás (1921–1923).* Az egymillióstól a kataszteri méretarányig. *Catastrum*, 10. (2023) 1:37–53.

6 VASSEL, 1922.

7 CREE, DAVID: *Yugoslav–Hungarian Boundary Commission.* *The Geographical Journal*, 65. (1925) 2:89–110. (= CREE, 1925).

8 BERTALANIĆ, BOŠTJAN: *Lt. Col. Yanagawa Heisuke and the demarcation of Prekmurje. A Japanese account of the Yugoslav–Hungarian Border Commission’s activities in 1921–1922.* *The 20th Century Through Historiographies and Textbooks. Chapters from Japan, East Asia, Slovenia and Southeast Europe.* Eds.: Shiba, Nobuhiro – Lazarević, Žarko. Ljubljana, 2018. 191–202.

A HMB a határvonalat 6 szakaszra osztotta. Az első szakasz (A-szakasz) lényegében a mai szlovén–magyar határt jelenti az osztrák hármashatárponttól a Mura folyóig. A B- és C-szakaszokon a trianoni békeszerződés lényegében a korábbi magyar–horvát „belhatárt” tette államhatárrá, a szakaszhatár köztük az akkor még létező, a második világháborúban elpusztult barcsi vasúti híd volt. A D-szakasz a Dráva és a Duna közötti, baranyai határ, az E-szakasz a Duna és a Tisza közötti, míg az F-szakasz a Tiszától a román hármashatárig tartó határrészt jelentette⁹. Ezek közül a B- és C-szakaszokon csak technikai határmódosítások történtek, amelyekkel itt most nem foglalkozom.¹⁰

A bizottság munkamódszere az volt, hogy az egyes határszakaszokat külön-külön vitatta meg, és igyekezett azokat elkülönítve elfogadni. Így nem nyílt arra lehetőség – a többi határszakaszunkon ezt a magyar biztosok rendre megtették –, hogy Vassel ezredes a Kísérőlevélre hivatkozva nagyívű, a teljes határvonalat érintő javaslattal éljen. Lett volna ilyen: a magyar fél az A- és D-szakaszon a teljes revíziót (a Muravidék és a baranyai háromszög Magyarországon tartását), az E-szakaszon a Ferenc-csatorna vonalát tartotta „igazságos határnak”, és némi korrekciót az F-szakaszon is szükségesnek tartott. A bizottság elnöke kérdezte ugyan a magyar határbiztos: nyilatkozzon, hogy milyen mértékű korrekciókra tesz majd javaslatot, a konkrét elképzeléseket mégis határszakaszonként tárgyalták. Így viszont a magyar biztos – okulva az A-szakasz esetéből – lényegesen kisebb terület visszacsatolására tett javaslatot a D-, E- és F-szakaszokon.¹¹ Ezekre – ahogy az A-szakasz esetén is – a szerb határbiztos saját javaslattal válaszolt, felelevenítve a régi délszláv elképzeléseket Baranyában, Észak-Bácskában és a Maros déli

partján. A HMB által végül megszavazott trianoni határ a két ellentétes javaslat közti kompromisszumként könnyen elfogadható volt a nem érdekelt biztosok számára.

A HMB a határvonal tárgyalását az A-szakasszal kezdte. Itt a magyar biztos rögtön a fent említett, a határt a Murán tartó javaslattal élt, ami nyilvánvalóan komoly eltérést jelentett a békeszerződéshez képest. Ráadásul a javaslat nemzetiségi alapon csak kis részben volt indokolható, hiszen a Muravidéknek csak a keleti, 1-3 település szélességű sávja volt magyar többségű, sőt a határ hét vend (szlovén) falut Magyarországon hagyott Vas megyében. A terület gazdasági kapcsolatai mindazonáltal kelet, tehát Vas és Zala megyék Magyarországon maradt részei felé mutattak. A békeszerződés életbe lépésekor a Muravidéknek kizárólag Muraszerdahelynél volt vasúti és közúti összeköttetése a délszláv állam többi területe felé. A HMB által megejtett terepbejárás során a lakosság emiatt is inkább a Magyarországon maradás mellett foglalt állást.

A HMB ezt a javaslatot mindazonáltal a békeszerződéstől való indokolatlanul nagy eltérésnek értelmezte. A terepbejárások eredményeként viszont kisebb mértékben magáévátette a határkorrekció elképzelését, és a HMB 1921. november 14-i ülésére benyújtott csökkentett magyar javaslatot (Alsólendva és 25 település visszacsatolásáról) elfogadta.¹²

A Lendva-vidéki határjavaslat

Az immár a HMB által is támogatott Lendva-vidéki határkorrekciós javaslat kapcsán a Kísérőlevél értelmében a magyar kormány is kérte a Népszövetség közbenjárását. A Nagykövetek Tanácsa továbbította a javaslatot a Népszövetségnek, ahol az ügy referense 1922-ben Paul Hymans belga küldött lett. Hymans – aki a

9 VASSEL, 1922. 3.

10 Részletesen: TIMÁR GÁBOR – KONDOR ATTILA CSABA: A drávai határ megállapítása Trianon után. *Trianon 100 Blog*, 2020. április 29. (<http://trianon100.hu/blog-cikk/a-dravai-hatar-megallapitasa-trianon-utan>, elérés ideje: 2023. 05. 01.)

11 Nemcsak a lendvai eset készítette más stratégiára Vasselt. A Nagykövetek Tanácsának elnökeként Briand francia külügyminiszter 1921. szeptember 14-én kelt levelében azt az iránymutatást adta a HMB-nek, hogy nem távolodhat el nagyon a szerződésben megadott határvonaltól. Briand levelét idézi VASSEL, 1922. 30–31. (1. melléklet).

12 VASSEL, 1922. 19–22.

■ A magyar–délsláv HMB által a Népszövetség Tanácsa felé javasolt Lendva-vidéki határkorrekció térképvázlata (MNL OL, K 49. 11921-531.)¹³

13 SUBA JÁNOS: Az Állami Földmérés szerepe a trianoni határok kijelölésében, kitűzésében. A magyar–oszátrák határszakasz. *Catastrum*, 5. (2018) 2:39–57. Idézett hely: 52.

■ Az előző ábrán bemutatott határkorrekcióról a Népszövetség elé terjesztett részletes térkép részlete a terület déli végével és a Muravidéket a Szerb-Horvát-Szlovén Állam többi részével összekapcsoló muraszerdahelyi hidakkal¹⁴

magyar–osztrák határ Pinka-völgyi módosítása esetén is referens volt – a Kísérőlevél fenti feltételrendszerét úgy értelmezte, hogy a módosításba mindkét félnek bele kell egyeznie, különben azt a Népszövetség nem fogadhatja el. Ez a – vagy naiv, vagy kifejezetten képmutató – hozzáállás természetesen azt eredményezte, hogy a trianoni határ olyan jellegű revíziójára, amely az „igazságtalanságokat” orvosolhatta volna, vagyis a Magyarországot valamely szomszédal szemben favorizáló határváltozást eleve kizárta. Az ellenérdekelte félnek semmi más dolga nem volt, csak kifejezte, hogy ő ezzel nem ért egyet, és ezzel a kérdést el is intézte.¹⁵ A Millerand-féle Kísérőlevél eredetileg megfogalmazott szándéka a referens ilyen ér-

telmezésén bukkott el a konkrét esetben. A délszláv fél azonban nem egyszerűen ellenkezett: a javaslat egy részét bevette az E-szakaszon felmerült területcsere-elképzelésbe. Így, amikor azt a magyar fél, majd lényegében a HMB is elutasította, Hymans széttárhatta a kezét: a felek azok, akik nem kívánnak megegyezni.

A javaslatot mindazonáltal a HMB elnöke 1921. november 15-i, a Népszövetséghez címzett levelében megtette.¹⁶

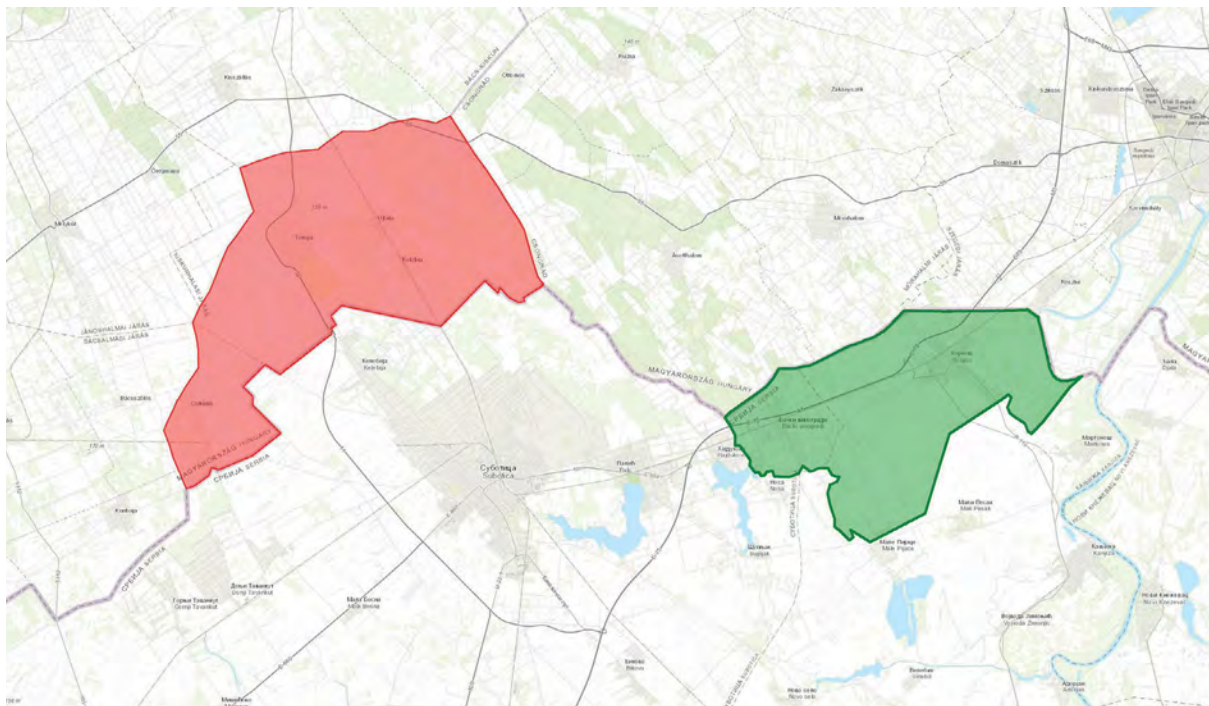
Észak-Szabadka és Horgos

Az E-határszakaszon a Lendva-vidékihez képest sokkal összetettebb tárgyalási folyamat zajlott, ami nem is véletlen: a délszláv határ-

14 File R598/11/18598/17643 – The Council adheres to the proposal made on this subject by the Conference of Ambassadors and decides to await the reception of all the reports of the Boundary Commissions relating to the borders of Hungary before resolving this question. Resolution adopted by the Council on January 13, 1922. (<https://archives.unige.ch/le-conseil-adhere-a-la-proposition-faite-a-ce-sujet-par-la-conference-des-ambassadeurs-et-decide-dattendre-la-reception-de-lensemble-des-rapports-des-commissions-de-delimitation-relatifs-aux-frontieres-de-la-hongrie-avant-de-resoudre-c>, elérés ideje: 2023. 05. 01.)

15 A Pinka-völgy esetében kicsit más volt a jogi helyzet: az 1921. október 13-i velencei egyezményben az osztrák fél beleegyezett, hogy a magyar–osztrák HMB többségi döntését a Népszövetségben sem vitatja. Az osztrák határmegállapítás végén, az Ilonakna esetében azért legalább a Nagykövetek Tanácsa közbenjárását kérte: sikerrel.

16 VASSEL, 1922. 76–78. (15. melléklet); CREE, 1925. 102.

■ Szabadka kataszteri területének északi részét (a mai Tompa, Kelebia és Csikéria községek területét; pirossal) Horgosért (zölddel) – a délszlávok által erőltetett javaslatot végül összekapcsolták a Lendva-vidéki korrekció egy kis részével (a szerző rekonstrukciója)

szakasz legfontosabb része, a „délvidéki” elcsatolás területileg és az érintett magyarság létszámát tekintve is legnagyobb darabja valósult itt meg.

A magyar biztos 1922. március 24-én Eszéken azt a javaslatot terjesztette a HMB elé, hogy a Tisza bal partján (F-határszakasz) Rábé, Gyála, Ókeresztúr és Magyarmaidán, a jobb parton (E-szakasz) pedig Horgos, Martonos és Magyararkanizsa maradjon Magyarország része.¹⁷ A szerb ellenjavaslat Szabadka város kataszteri területének északi, a trianoni határ magyar oldalán maradó részét és a teljes Torontált (a Maros és a Tisza bal partját; Újszegedtől a mai határig) kérte a délszláv államnak.¹⁸

A HMB 1922. április 20-i ülésén először elutasított két, a fentiekben nem említett kisebb

szerb és magyar javaslatot, majd az előző bekezdésben említetthez képest mindkét irányban kisebb területről hozott döntést: Szabadka északi kataszteri területe „állt szemben” Horgossal és Martonossal.¹⁹ A szerb küldött nagyjából ezt a területcserét kétoldalú tárgyaláson is felvetette.²⁰ A javaslat nem volt különösebben jó, de nagyon rossz sem: a területi egyenleg Magyarország ellen szólt ugyan, de a ritkán lakott észak-szabadkai tanyavilágért egy komoly nagyközséget adott volna, mintegy 8000 fős, gyakorlatilag színmagyar lakossággal.²¹

A két határjavaslat összekapcsolása

Az azonban csak a Népszövetség iratanyagának publikálása nyomán, Hymans levelezésé-

17 VASSEL, 1922. 58.

18 VASSEL, 1922. 16–17.

19 VASSEL, 1922. 74–75. (14. melléklet).

20 VASSEL, 1922. 23–24.

21 A Szabadka kataszteri területének északi részére irányuló szerb aspirációk a területcserék nélkül, önmagukban sem voltak veszélytelenek. A Nagykövetek Tanácsának Általános Utasításaiban közölt határmegállapítási elvek a települések kataszteri területének lehetőség szerinti egyben tartását javasolták. Így ezt az igen nagy, kb. 160 km²-es területet a szerbek annak ellenére próbálták megszerezni, hogy a trianoni határleírás egyértelműen Magyarországnak ítélte.

nek elérhetővé válásával derült ki, hogy ezt az ajánlatot a délszláv fél „megfejelte” a lendva-vidéki terület egy kisebb részére vonatkozó javaslattal is. Hymans végső, 1922. október 4-i jelentése angol változatának legfontosabb része szerint ugyanis:²² „A Szerb-Horvát-Szlovén Állam elutasítja a Prekomurje nevű terület rész átengedését Magyarországnak, arra hivatkozva, hogy a határt a szerződés rögzítette, és hogy ezt a szerződést az a Szerb-Horvát-Szlovén parlament ratifikálta, amelynek hozzájárulása nélkülözhetetlen lenne egy ilyen jelentős módosítás jóváhagyásához. A Szerb-Horvát-Szlovén Állam azonban késznek mutatkozott arra, hogy Magyarországnak átengedje a Prekomurje északnyugati végét átszelő utat és egy, azon az úton fekvő falut azzal a feltétellel, hogy Magyarország hozzájárul a határ keleti szakaszán való területcseréhez. Ez a csere abban állna, hogy Magyarországnak átengednék Horgos községet, 8000 magyar lakossal, azzal a feltétellel, hogy Szabadka északi részét, más falvakkal együtt, a Szerb-Horvát-Szlovén Államnak átengednék. Ez a második kérdés nem került a Tanács elé. A Népszövetség jó szolgálatát csak abból a célból kéri, hogy »barátságos megegyezés« útján elérjék az eredeti nyomvonal kijavítását azokon a helyeken, ahol a határmódosítást a Határmegállapító Bizottság kívánatosnak tartja [...] Magyarország viszont kijelentette, hogy csak abban az esetben kész megfontolni a Horgos–Szabadka közötti területcserét, ha a Szerb-Horvát-Szlovén Állam elfogadja a Népszövetség Tanácsának döntőbíráskodását a Prekomurje területen, amelyet a Határmegállapító Bizottság teljes egészében a magyar államhoz javasol csatolni.”²³ Magyaror-

szág úgy véli, hogy a Prekomurje északnyugati végén futó út javasolt átadása túlságosan kis engedmény lenne. [...] Miután a Tanács szeptember 23-i ülésén még egyszer meghallgatta a két kormány képviselőit, hogy utoljára megvizsgálja velük a kompromisszum lehetőségeit, felkérte őket, hogy írásban küldjék meg válaszukat. A válaszok azt mutatják, hogy mindkét fél fenntartja korábbi álláspontját. Egyrészt a Szerb-Horvát-Szlovén Állam nem hajlandó a Prekomurje területén semmiféle engedményt tenni azon túlmenően, hogy Magyarországnak átengedi a terület északnyugati végét átszelő utat. Másrészt Magyarország kijelenti, hogy ez az engedmény nem elegendő ahhoz, hogy tárgyalásokat kezdjen egy másik határszakaszon történő területcseréről. Ilyen körülmények között mélységes sajnálatomra kénytelen vagyok azt javasolni, hogy a Tanács tájékoztassa a Nagykövetek Tanácsát arról, hogy erőfeszítései ellenére sem tudta meggyőzni az érdekelt feleket a kérdések barátságos rendezéséről.”

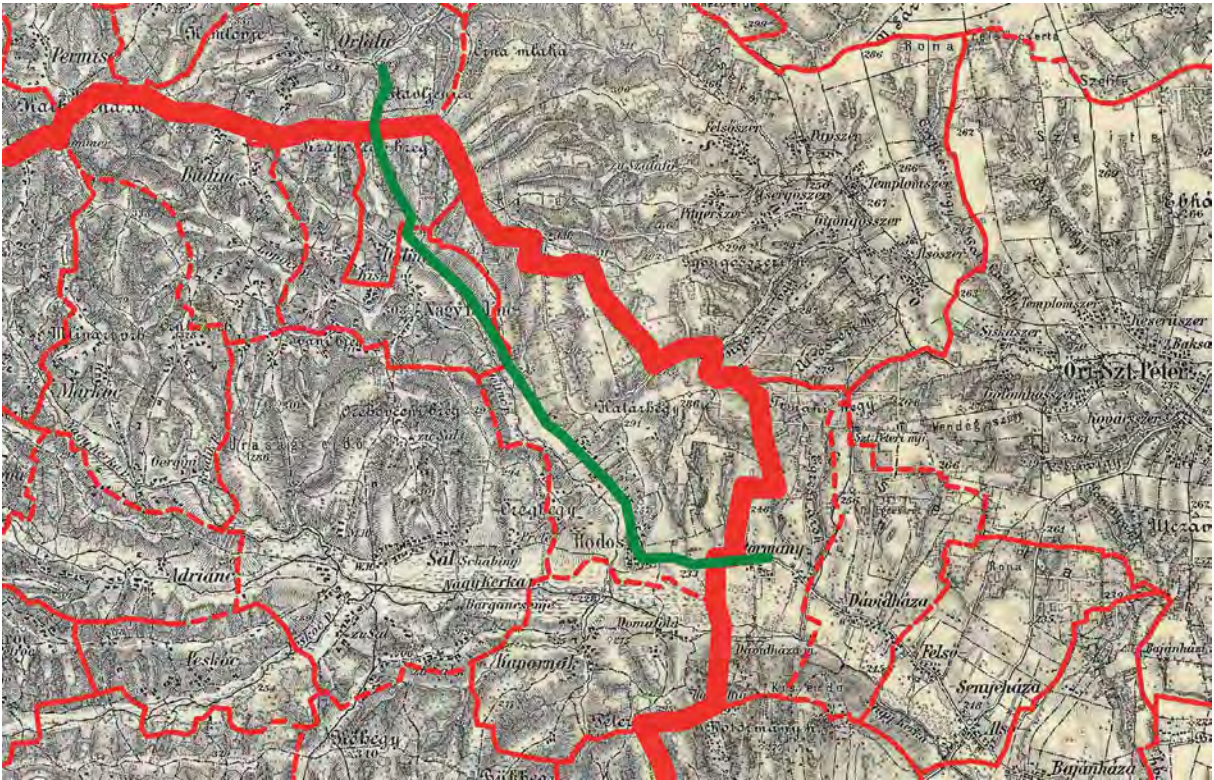
Hymans levelét megelőzően a Nagykövetek Tanácsát már szeptember 30-án tájékoztatta a kétoldalú tárgyalások sikertelenségéről Sir Eric Drummond, a Népszövetség főtitkára.²⁴ A Nagykövetek Tanácsának ezután már nem maradt más feladata, mint hogy az elutasítást közölje a magyar–délszláv HMB-vel, amely ezek után a határ eredeti, trianoni vonalát tűzte ki, mind az A-, mind pedig az E-szakaszon.

Egy kérdés maradt még nyitva: hol is volt ez az út, amelyet Hymans jelentése szerint a délszláv küldött a lendva-vidéki területtől felajánlott a Horgos és Észak-Szabadka közti területcsere érdekében? A Népszövetség iratanyagában természetesen több helyen megta-

22 File R599/11/23812/17643 – Delimitation of the Hungarian–Serbian border – Council of the Society – Report of Mr. Hymans on this subject, adopted by the Council on September 30, 1922. (<https://archives.unige.ch/delimitation-de-la-frontiere-hungaro-serbe-conseil-de-la-societe-rapport-de-monsieur-hymans-a-ce-sujet-adopte-par-le-conseil-le-30-septembre-1922>, elérési ideje: 2023. 05. 01.)

23 Ebben a szövegösszefüggésben a „Prekomurje” kifejezés nem az egész Muravidékre, hanem csak a HMB által Magyarországhoz csatolandó részre vonatkozik.

24 File R599/11/24862/17643 – Delimitation of the Hungarian–Serbian–Croatian–Slovenian border – Conference of Ambassadors. Paris – Declares that the Serbian–Croatian–Slovenian and Hungarian governments will retain the right to conclude during the delimitation work an agreement on this subject which will have to be submitted to the Conference of Ambassadors for approval. (<https://archives.unige.ch/delimitation-de-la-frontiere-hungaro-serbe-croate-slovene-conference-des-ambassadeurs-paris-declare-que-les-gouvernements-serbe-croate-slovene-et-hongrois-conserveront-la-faculte-de-conclure-pendant-les-travaux-de-delimitation-un-accor>, elérési ideje: 2023. 05. 01.)

- A Kotormány és Orfalu közötti út (zölddel), amely Őrihódos, Nagydolány és Kisdolány közigazgatási területén a délszláv államnak átadandó területen haladt át. A délszláv javaslat az alföldi területcseréért nem a teljes, 26 községes Lendva-vidéki javaslatot, csak ezt a három települést ajánlotta fel Magyarországnak (a szerző rekonstrukciója)

lálható a lendva-vidéki határkorrekció térképe, de egyik változat sem említi ezt a bizonyos utat. A terület korabeli térképének tanulmányozása arra vezet, hogy a kérdésnek egyetlen lehetséges megoldása van: a Kotormányt Őrihódoson át Orfalával összekötő út az egyetlen, amely a terület „északnyugati végét” metszi, és Magyarország számára valameny-

nyire fontos is lehetett. A Hymans-jelentés szerint a szerbek „egy útmenti falut” ajánlottak fel, ez pedig csak Őrihódos lehetett. Maga az út metszi Nagy- és Kisdolány közigazgatási területét is, azonban itt a határ megvonható lett volna úgy, hogy ezek a falvak a délszláv államban maradjanak, bár ez esetben közlekedési kapcsolat nélkül.

- Vassel Károly vezérkari ezredes, a magyar-délszláv határmegállapító bizottság magyar tagja (Bacsa Gábor: Magyarország térképének átrajzolása a trianoni békediktátum alapján. Pannon Tükör, 1./1996/ 6:51.)